

Bijlage L

Brief van R. van de Wyegaert aan H. Voordewind

Antwerpen 14 augustus 1953.

Geachte heer Voordewind.

Met onuitsprekelijk genot heb ik van Uw boek "Voor de wind" gesnoept. Reeds vele boeken over schepen en boten heb ik, maar deze laatste aanwinst heeft toch een apart plaatsje. Dit heeft natuurlijk zijn bijzondere reden, en die is, dat wij mijn zwager en ik ook een boeiertje bezitten (8,50 m x 3,40 m). Uit Uw boek valt het mij ten zeerste op, dat U zoowat alles afweet van boeiers, ook hun oorsprong (tenminste toch van vele). Misschien herkent U het onze wel, alhoewel daar wel het een en ander aan verandert zal zijn. Ik hoop dat het relaas dat hier volgt, U niet zal vervelen of teveel van Uw tijd zal in beslag nemen.

De zaak zit zoo: (nu vertel ik, hoewel niet zoo boeiend als U).

4 jaar geleden kochten we een wrak, dat zult U wel merken aan bijgaande foto's. Maar we vonden dat er zulke mooie lijnen inzaten dat het misschien wel de moeite loonde het een beetje te breeuwen en klaar was kees. (de verkoper zei dat de naden alleen maar wat open waren van de droogte). Maar ja, daar kwam achteraf zooveel bij kijken, dat het een onmenselijke onderneming leek. Vooral daar we geen timmerlui zijn laat staan scheepsbouwers, maar mijn zwager schilder en ik kok. U ziet van hier wat een mop dat was. We hadden al wel met hamer en zaag geprutst, aan een 5 m lang jolletje, zoo oud als de straat, en daarna ook nog aan een oude heel oude afgejakkerde mosselhengst (foto bijgaand). Terloops zij gezegd, die hengst was maar juist goed voor brandhout, nog niet voor iedereen, want slopers wilden hem nog niet voor niets. Afijn met die hengst hebben we nog een zomer gezeild op de Schelde maar alles was zóó primitief ingericht, b.v. de zware lange zwaarden werden opgetrokken met een 5 m/m staaldraadje zomaar zonder over een enkel schijfje te lopen. Het anker (\pm 60 kgr) werd ook aan zoo'n zelfde draadje vastgemaakt, geen lier of zoo was daaraan (achteraf wel, maar de tanden roetsten altijd over de pal).

Maar laat ik nu op dat boeiertje terug komen. Nadat we het gekocht hadden, zagen we eerst recht wat er zoal op het eerste gezicht aan mankeerde. Het vlak was rot. Tenminste dat was toch onze indruk want overal traptten we er dóór. Dat moest er uit, hier en daar een spant, en een stukje van het vrijboord was er uit, nou dat zou dan zoogezegd wel loslopen. Ieder maal het hoogwater was, liep het ding half vol. Eerst dus maar wat repen balatum tegen de naden gekwakt, ook zoo voor de voetgaten in het vlak en dan met een springtij hoog de wal op en dan eens nader bekijken. Ik ben bang misschien langdradig te worden, maar ik kan niet korter. U moet ook weten we hadden niets anders ter onzer beschikking dan onze twee handen. Afijn, we begonnen. Eerst vloog of viel de beschieting er af, zoo-als men het nemen wil. En dan zagen we eerst recht wat voor peperkoek we nu hadden. Wat nu? Het vlak rot, de spanten vermolmd, de wrangen zacht als een spons. Het dek een zeef, de voorsteven, hoe bleef die feitelijk nog op zijn plaats? Ja daar stonden we nu. Dan maar die hengst zelf afbreken, het goede hout bewaren en met een handkar 4 km verder door zand en stenen vervoeren en dat in een brandende zon. Lekker! Afijn, die hengst werd afgebroken. Welk een werk, met behulp van een krik (een beestje om 20 ton te heffen, 70 of 80 kgr zwaar).

Eindelijk op het eind van de zomer lag al het bruikbare hout op het werfje waar de boeier lag. We haalden een paar planken uit het vlak naast de kiel, en zagen hier en daar hoe dik die geweest waren, zoo ongeveer 3 - 3,5 cm. Die planken van de hengst waren 5 tot 6 cm dik. Toevallig had ik enige tijd tevoren een dissel gekregen van iemand die het zoo een vreemde bijl vond, en onhandig. Trouwens ikzelf had nog niet anders gezien dan dat zulk een dissel diende om punten aan palen te slijpen. Tevoren hadden we rechts en links al ondervonden dat we die dikke oude planken nergens konden laten afschaven met de mekanise schaven. Dus maar met de dissel (na raadpleging en dokumentatie in boekerijen en boeken). Een erg vermoeiend werkje was dat. Na een week echter ('s avonds na het werk) ging het al wat beter en konden we de eerste kielplank eens aanpassen hoe of dat zou zijn. Aangezien we geen stoel of nog geen blokken hadden om de boot te schragen hadden we eerst een put ter lengte van de boot moeten graven zoodat we er tenminste bij konden, aan de kiel. Afijn na enige malen passen konden we de eerste plank er voorlopig tegen plakken. Daarna aan de andere kant hetzelfde, na de boot gekanteld te hebben. Weldra zagen we dat de wrangen waartegen de planken moesten

komen er uit moesten en vervangen worden, dus eerst die oude stuk voor stuk eruit en andere uit de hengst erin, natuurlijk na eerst afgedisseld te zijn en oneindig vele malen in en uit de boot om te passen daar de oude wrangen in drie of vier stukken gebroken waren. En zoo ging het maar verder, tot we aan de waterlijn kwamen. Daar ondervonden we dat de huid ook slecht en rot was (je kon de nagelen zoo uit de huid en spanten met je vingers uit peuteren) dus een spant eruit, een nieuwe erin en zoo verder, een gang eruit, een nieuwe erin. U zult wel weten hoe de spanten van een hengst van 18 m er uitzien en die moesten dus gedisseld worden tot kromhouten voor een boeier! Afijn zoo kwamen we stilaan aan de berghouten. Moet ik zeggen dat die er ook uitmoesten? Maar er was nog iets anders. Die eerste kielplanken die waren tamelijk recht geweest, maar daarna kwamen er stukken die van de steven naar ongeveer het midden van het schip kwamen, en van daar een stuk naar de achtersteven, en die stukken waren gebogen en dan nog zoo een zijdelingse slag erin. Hoe dat geklaard? Ja, hier wat gelezen, daar wat gevraagd, elders wat gezien, en we gingen ook branden en stomen. Met de afval van de hengst hadden we brandhout genoeg, nu nog een oud ijzeren vat, gaten erin en onze branden buiginstallatie was er. Een schraag en een stuk ketting en we hadden het plooi instrument, de plank op de schraag vastgezet met een klemschroef, aan het ene einde, de ketting als tegengewicht aan het andere eind en natte vodden boven op de plank, en dan maar branden eronder, en buigen dat dat deed (dikwijls een beetje te veel).

Intussen was het winter geweest en terug lente. Enfin onderwijlen hadden we gezien dat de voorsteven op sommige plaatsen zoo zacht was als platte kaas, dus dat kon zoo niet blijven, je kon een nagel met je pet erin slaan, dus een nieuw. We vonden voor een geschikt prijsje een goed stuk hout, eik natuurlijk, en na een week stond de nieuwe voorsteven erin. Voor de berghouten vonden we geen gelegenheidskoopjeshout (een woord), dus nieuw hout. Dus zoo begon het geval van onder stilaan op een schip te lijken. Terwijl we de berghouten plaatsten vielen ons zoo de stukken turf in de handen, van het vrijboord. Tranen? Zuchten? Vloeken? nee, niks van dat alles, dat was toch gewoon. Eruit ja, eruit maar weeral en zoo ging het verder tot we aan de boeing kwamen, die viel er al vanzelf uit. Van voor aan de kop was ook nog het een en ander te doen, de hele halve ronde boven dek most er uit maar we hadden geen hout meer, dan maar de voet van de mast van de hengst afgezaagd en gedisseld en het was de hengst afgezaagd en gedisseld en het was weeral klaar.

Verveeld U zich niet?

De zomer ging weer stilaan voorbij, we zagen de anderen gaan zeilen, zwemmen enz. Ik hoef U zeker ook niet te zeggen dat we van in 't begin werden uitgelachen en voor gek versleten, en voor zandvaarders en mollen uitgemaakt en nog zulke fraaiigheden enfin, doe wel en zie niet omme! Door de lange duur begon het geheel weer wat op een boot te lijken, de winter ging voorbij (dan gingen we maar alleen 's Zondags zandvaren) en vanaf de eerste dagen dat het tot 6 uur 's avonds licht bleef werd het weer alle avonden timmeren en zoo. Er werd al gesproken van verf eb teer en zwaarden en zeilen en zoo. Wat de laatste dingen betreft die waren nog in tamelijken staat, sinds 1939-40 waren die in een droog atelier opgeborgen. Het geld daarvoor zouden we wel ergens lenen als het zoo ver was. En eindelijk brak de grote dag aan dat we zeiden, hij kan in 't water!!! als er water genoeg komt, maar ja springtij zou er maar eerst in September komen en zoolang geduld hadden we niet meer. Dus er moest iets op gevonden worden. Van de twee masten werd een soort schuifbaan of als U wilt een helling gemaakt, de boot erop en daar ging hij, neen, niet zoo vlug, centimeter na centimeter, met de krik dan voor dan achter, en dat krikje weegt maar rond en bij tachtig kgr, en de afstand tot het water was ongeveer 20 meter, twee mastlengtes. Dus rekent U maar hoelang dat grapje duurde, als men bedenkt dat we, telkens we de krik uitgedraaid hadden er een put moest gegraven worden, een paar stukken balk in de put, anders schoof de krik achteruit in plaats van de boot vooruit. Intussen hadden we een kameraad gevraagd of hij niet wat vrienden kon bijeentrommelen om ons te helpen de boot in het water te duwen. En ja, 's anderendaags kwam die kameraad in zijn oude jeep met negen man er in. Kunt U zich dat voorstellen, met tienen in een jeep, het leek wel een druiventros. Ja jongens, nu maar duwen, het begon echter te regenen, het goot, na een uur was de boot nog een 20 cm verder, de mannen waren ontmoedigd en nat en koud en gingen dan maar weer heen. Stonden we daar weer met ons tweeën in de druillende regen. Mijn schoonbroer zei, kom laten we het ook maar afstappen het gaat toch niet. Ik wou daar niet van horen en zei zooals Uw vader placht te zeggen, niet zoo gauw afgeven, volhouden, Hij moet vandaag in het water, komaan aanpakken maar weer met de krik, we waren zoo ongeveer aan de slijkkant van den oever, en maar ploeteren met die zware krik in dat slijk, over en weer, over en weer en draaien en regenen en schuiven in dat slijk en die balken die in de modder niet hielden en maar draaien, oneindig veel malen tot het water op zijn hoogst was en de kiel aan de voorsteven al wat nattig werd.

Hebt U nog een beetje geduld m. Voordewind?

Wij halen het niet zei mijn zwager, achter het water aanlopen met zoo een krik dat gaat niet. Ik zei ja maar nu is dat slijk goed nat en schuift het goed, kom nog een half uurtje en als hem er dan niet in is geef ik het op. Eindelijk begon er schuif in te komen, want nu rezen de masten over het slijk inplaats van de boot over de masten (wellen hadden we niet). De krik was seffens uitgedraaid en opeens liet ik alles vallen zetten mijn rug onder de boot aan de voorsteven, ik dacht dat alles in mij kraakte en barstte, en ineens zat of lag ik in het water, ja mijn laarzen zaten vastgezogen in het slijk en met een ruk was de boot in het water geschoven en ik viel achterover in het natte element, gedaan met het zand. Nu ik had het er voor over. We waren nu toch al mestnat, maar de boot lag vlot en hij dreef. Gauw een lijntje aan de bolder en vast aan een paaltje en dan vlug in de boot zien hoeveel emmers er moesten uitgehoosd worden. Sprakeloos bezagen we mekaar. Geen woord konden we uitbrengen (het regenwater hadden we er tevoren uitgehoosd tijdens een rustpoosje). Geen druppel kwam er in. En dan barstten we los in een soort Indianengehuil. Dit resultaat na twee jaar het was mooi en buiten verwachting. De lachers, die waren komen kijken zonder een hand uit te steken, (ten andere we wilden dat ook niet) dropen af zonder iets te zeggen.

Nu was het echter nog de vraag wat gezicht dat dit alles zou trekken als het eenmaal onder zeil zou staan en onder den druk van de wind en van het water. Zouden de naden niet opentrekken? en het hele geval gaan werken? Afijn dat zouden we wel ondervinden als het zoover was. Nu was er nog wat werk bovendecks en dan zou het hele geval een kleurtje moeten krijgen. Ergens hadden we een 6 tal potten donkergroene werf gekregen, die hebben we dan met enige liter koolteer vermengd en dan maar smeren dat het een lust was, het was wel jammer maar ja geen geld geen boter. Het kon nu niet vlug genoeg gaan. Dan her en der gelopen tot we het geld gevonden hadden voor de zeilen zwaarden en lopend want. Toen dat alles ter plaatse was hebben we tot twee uur 's nachts bij het licht van een stallantaarn gewerkt aan het optuigen van "Sloeberken".

Eindelijk kwam de grote dag. Wat zou het worden. Tenslotte, gooi los dat eind touw en daar gingen we. De zeilen liepen vol en, en we zeilden, overhand hielden we de helmstok vast, gingen we naar de steven kijken, en dan naar binnen, opzij, van voor van onder, overal! Er stond nogal een goed windje, we gingen een heel klein beetje scheef en het water ruiste tegen de steven dat het een aard had. Nu moet U zich niet voorstellen dat er al een binneninrichting of zoo in was, neen het was een rommel van je welste. Allerlei gereedschappen, stukken hout, ijzer, bouten klederen, werfpotten, vodden, enfin alles wat rond en bij een boot te pas komt lag daar in de kajuit, maar we zeilden en nog steeds geen water binnen. Van pure vreugde gaven we ons overhands stampen in mekaars achterste. En we hadden geen licht aan boord, of misschien wel maar waar lag het in die rommel, dus dan maar terug vóór er een haar in de boter kwam. En dat jaar hebben we enige tochten gedaan.

En in de vakantie naar Vlissingen. Daar wisten ons die oude pruimende vissers te zeggen "'n Stevig schuitje, maar zou goed een kwastje werf kunnen verdragen". Nu wat die vissers zeiden was als honing op de tong. Van dat kwastje werf hebben we dan dit jaar in toepassing gebracht en vernis gekocht voor de kajuit, mast, rondhouten, blokken, zwaarden enzoo. Dat was mijn zwager goed toevertrouwd. Hij heeft daar dan ook zijn hart in gelegd en nu hebben we een hele toer gemaakt op de Oosterschelde en overal in Tholen, Zierikzee, Yerseke hoorden we dezelfde woorden van de vissers en varensgezellen "Mooi sterk schuitje, mooie lijnen zitten erin". We glunderden.

Terloops moet ik nog zeggen dat de boeier in "De Zeilsport" van Van Kampen, de "Sperwer", die is precies hetzelfde als ons bootje, en daarop hebben we ons voor zoover mogelijk op gedocumenteerd, maar dat zult U wel beter zien dan wij.

Maar in Tholen was het nog straffer. Daar was een scheepsbouwer en hersteller, ik geloof dat hij Mr Raukema heet (zeker weet ik het niet) maar die begon met te zeggen dat het een mooi bootje was, maar dat je als vakman kon zien dat er hier en daar wat aan gerepareerd was, maar je moest van het vak zijn om het te zien (hier overdreef hij bepaald vonden wij). Nou ja zeiden we, maar met verf kan je veel leed bedekken. Ja zeit-ie, maar daar zit het hem juist in, ons kan je met verf niet bedotten, maar die dat schuitje heeft herstelt kent er wat van. Dat was te veel. Als we hem dan zeiden dat we het zelf gedaan hadden en dat het eigenlijk niet zoo heel veel was dat we eraan gedaan hadden zei hij toch dat we het er prachtig afgebracht hadden. Dit was het mooiste compliment dat we in ontvangst mochten nemen, maar nu genoeg zelfbewieroking. Ik ontvang zoo juist uw brief met die twee brieven van scheepsbouwers uit Moerdijk en nu voel ik mij weer heel erg kleintjes, vooral over dat zinnetje, en ze niet te laten verminken door avonturiers. Ik heb natuurlijk niet de pretentie me be-

ledigt te voelen, vooral niet als vakmensen spreken, we hebben alleen getracht een scheepje weer te laten varen. Er zijn nu nog wel enige punten die ik U zou willen vragen, ten minste als U nog even de tijd hebt voor zulke knotsers zoals wij, want als ik die scheepjes zie die in Uw boek voorkomen is het onze toch maar een leelijk eendje. Nu ja. .. Moet er ballast in? Onder de stuurkuip hebben wij eenige blokken arduin ± 350 kgr steken, van voor niets, aan de mast ook niet, want we hebben geen tegengewichten (gebrek aan deviezen). Wat de zeilen betreft we schatten die op ongeveer 45 m² grootzeil en fok. Denkt U dat scheepje te kunnen herkennen, vooropgesteld dat U het eerder dan wij hebt gekend. Zou ik U ook mogen vragen welk zijn de afmetingen van Uw mooie "Dolphijs"? Hierbij stuur ik dus de foto's. Bij gelegenheid krijg ik ze wel van U terug (erg sympathiek dat zinnetje). Maar als er zouden bij zijn die U graag zou houden merk ze met een kruisje van achter dan laat ik ze bijmaken en stuur ze U.

Nu nog tien minuutjes a.u.b.

Uit Uw boek heb ik weer veel geleerd, en genoten. Wat betreft een motor, ja eigenlijk zou men dat moeten verwerpen. Maar het is mij reeds tweemaal overkomen dat ik een dag te laat op mijn werk verscheen, dat mag niet, maar wat doet men als er geen wind is, of geen sleepje, of te veel wind en de vrouw (die een beetje bang is) en een zoontje van 2½ jaar aan boord zijn. Dan is een beetje voorzichtigheid wel geboden. Vooral hier op de Westerschelde met dat drukke scheepvaartverkeer.

In deze kwestie ligt wel een beetje de oorzaak dat er wat wrijving ontstaat tussen mijn zwager, mijn vrouw en ik. Al liep de boot vol water, zolang hij drijft zouden wij mannen zeilen, maar met vrouw en kind gaat dat niet, vandaar commentaar van de vrouw soms wel een beetje gerechtvaardigt soms niet. Dit is een van de nadelen met z'n twee eigenaar te zijn van één boot. Geen van beiden wilt hem verkopen, en dan nog wie zal de som betalen die wij ons zwoegen waard achten? En het minimum zal nog teveel zijn voor een gewoon arbeidende liefhebber. En iemand die het zich wel kan veroorloven die koopt toch niet zoo iets, die is toch gesteld op alle comfort. Er is maar een oplossing volgens mij en dat is dat een van ons het deel van de ander overneemt. Maar zal degeen die, met het geld dat hij voor zijn deel ontvangt iets anders kunnen kopen? Indien ik dat zou zijn, ik zou weer terug een boeiertje van die afmetingen willen hebben. In hoofdzaak gaat het er bij niet om de hardzeilerij door alle weer, maar om een vakantieboot. Mijn zwager ziet het zoo niet, die is meer avontuurlijk aangelegd, hij is ook veel knapper zeiler dan ik, heeft ook kind noch kraai, hij houdt echter ook zooveel van dit scheepje als ik, dat scheepje dat ons zoo na aan het hart ligt. Zou daar in Friesland niet zoiets in die aard te vinden zijn, maar ja het zal wel weer hetzelfde zijn, het geld! Het geheel is een zwaar probleem. Ik begrijp wel om te zeilen moet er wind zijn maar tenslotte heb ik mijn vrouw beloofd toen we dat wrak kochten dat het een vakantieboot zou zijn en daar moet ik mij toch min of meer aan houden. En alleen gaan varen met alle weer, en de vrouw thuis dat gaat ook niet. Eigenlijk val ik U nu lastig met mijn zorgen, maar in de grond draait het toch allemaal rond dat scheepje dat ons zoo dierbaar is en dat laat je toch ook weer niet graag in de steek!

En nu nog een klein minuutje. Nu ik toch aan 't vragen ben (Ik pleeg hier geen plagiaat tegenover mijnheer W. Paans, want het klad van deze brief is al geschreven 4 dagen terug), U hebt al geschreven over de commissaris vertelt, een schipperszoon vertelt. Is hier in dit (korte) verslag geen stof om "een boeiertje vertelt" te schrijven. Dat zou misschien wel aardig zijn zoo een scheepje aan het woord, dat hoor ik al. Dat hebben die Friese schepen wel verdiend. Ze zijn zoo mooi en zoo sterk, en er zijn er niet zoo heel veel meer, maar ik voel dat ik veel te hard van stapel loop en zal maar gaan sluiten. Ik hoop U niet verveelt te hebben met mijn gekrabbel. Ik heb het gedaan omdat uit Uw boek zoo een liefde spreekt voor boeiers dat ik het niet kon nalaten. In afwachting van Uw oordeel, mals of niet mals, het zal eerlijk zijn dat weet ik, aanvaard mijnheer Voordewind mijn beleefde groeten,

(w.g.) Van den Wijegaert Robert
Baron Joostenstraat 10
Antwerpen - België